

MERKANTILIZM TA'LIMOTINING IQTISODIY MOHIYATI VA AHAMIYATI

Munavvarov Abbosxon

Namangan Davlat Universiteti

Iqtisodiyot fakulteti S. IQT-AU-24 guruh talabasi

Ilmiy rahbar: **Otavaliyev Boburjon Sobirjon O'g'li**

Yashil iqtisodiyot va barqaror biznes kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada iqtisodiy ta'limotlar tarixida muhim o'rin egallagan merkantilizm ta'limotining shakllanishi, asosiy g'oyalari va iqtisodiy mohiyati tahlil qilinadi. Asosiy e'tibor merkantilistlarning boylik manbai haqidagi qarashlari, tashqi savdoning ustuvorligi, davlatning iqtisodiyotdagi roli hamda proteksionistik siyosat masalalariga qaratiladi. Maqolada merkantilizm ta'limoti vakillarining fikrlari u yashagan davrning ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlari bilan bog'liq holda yoritilib, mazkur ta'limotning zamonaviy iqtisodiy tafakkurga ta'siri baholanadi. Tadqiqot natijalari iqtisodiy ta'limotlar tarixini o'rganishda muhim nazariy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: merkantilizm, iqtisodiy ta'limotlar tarixi, boylik, tashqi savdo, davlat aralashuvi, proteksionizm.

Kirish

Iqtisodiy ta'limotlar tarixida jamiyat taraqqiyotining turli bosqichlarida shakllangan nazariy qarashlar muhim o'rin tutadi. Kapitalistik munosabatlar endigina vujudga kelayotgan davrda yuzaga kelgan merkantilizm ta'limoti iqtisodiy fikr taraqqiyotida alohida ahamiyat kasb etadi.

Merkantilizm XVI–XVII asrlarda Yevropa mamlakatlarida shakllangan bo'lib, ushbu davrda savdo munosabatlarining rivojlanishi va milliy davlatlarning mustahkamlanishi bilan chambarchas bog'liqdir. Merkantilistlar davlat boyligining

asosiy manbai sifatida qimmatbaho metallar — oltin va kumushni e'tirof etganlar hamda tashqi savdoda ijobiy saldo ta'minlashni muhim deb hisoblaganlar.

Metodologiya

Mazkur tadqiqotda iqtisodiy ta'limotlar tarixini o'rganishda qo'llaniladigan tarixiy-tahliliy, mantiqiy va solishtirma metodlardan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida merkantilizm ta'limotining shakllanishiga ta'sir etgan ijtimoiy-iqtisodiy omillar tahlil qilindi.

Shuningdek, merkantilizm vakillarining iqtisodiy qarashlari boshqa iqtisodiy ta'limotlar bilan qiyoslab o'rganildi. Olingan natijalar asosida umumiy xulosalar chiqarildi.

Adabiyotlar tahlili

Merkantilizm ta'limoti ko'plab iqtisodchilar tomonidan iqtisodiy ta'limotlar tarixining dastlabki bosqichlaridan biri sifatida baholanadi. Ushbu ta'limot vakillari sifatida Tomas Men, Antuan de Monkreyen, Jan Batist Kolber kabi iqtisodchilar tilga olinadi.

Tomas Men savdo orqali boylik orttirish g'oyasini ilgari surib, eksportni ko'paytirish va importni cheklash zarurligini ta'kidlagan. Antuan de Monkreyen esa davlatning iqtisodiyotdagi faol ishtirokini asoslab bergan va milliy ishlab chiqarishni himoya qilish tarafdori bo'lgan.

Natijalar va muhokamalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, merkantilizm ta'limoti davlatning iqtisodiyotga faol aralashuvini asoslab bergan ilk nazariyalardan biridir. Merkantilistlar tashqi savdoni iqtisodiy o'sishning asosiy omili sifatida baholaganlar.

Ularning fikricha, eksportning importdan ustun bo'lishi mamlakatga oltin va kumush oqimini ta'minlaydi hamda davlat qudratini mustahkamlaydi. Shu sababli merkantilizmda bojxona bojlari, subsidiyalar va proteksionistik siyosat muhim o'rin tutadi.

Biroq merkantilizm ta'limoti ishlab chiqarish omillarini yetarli darajada tahlil qilmagani sababli keyinchalik tanqidga uchragan. Shunga qaramay, mazkur ta'limot zamonaviy iqtisodiy siyosatda ham ayrim jihatlari bilan namoyon bo'lmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, merkantilizm ta'limoti iqtisodiy ta'limotlar tarixida muhim o'rin egallaydi. U davlatning iqtisodiyotdagi rolini kuchaytirish, tashqi savdoni rivojlantirish va milliy manfaatlarni himoya qilish g'oyalarini ilgari surgan.

Merkantilizm g'oyalari bugungi kunda ham ayrim mamlakatlarning tashqi savdo va sanoat siyosatida muayyan darajada qo'llanilmoqda. Ushbu ta'limotni o'rganish iqtisodiy tafakkurning tarixiy rivojlanishini chuqur anglashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

Abdurahmonov, Q. Iqtisodiy ta'limotlar tarixi. – Toshkent: Iqtisodiyot.

Iqtisodiy ta'limotlar tarixi. Darslik. – Toshkent: Iqtisodiyot.

Men, T. England's Treasure by Foreign Trade.

Monkretyen, A. de. Traité de l'économie politique.

Blaug, M. Economic Theory in Retrospect.

Sharq va G'arb iqtisodiy ta'limotlari tarixi. – Toshkent.